

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Kováčovej a členov senátu JUDr. Jozefa Milučkého a JUDr. Aleny Poláčkovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa **V. B.**, proti odporcovi **Obvodnému pozemkovému úradu Rožňava**, za účasti **Slovenského pozemkového fondu, Regionálny odbor Rožňava**, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č. sp. 2008/00046, ev. č. 2008/ 00013 zo dňa 7. februára 2008, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 7Sp/4/2008-31 zo dňa 7. októbra 2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č.k. 7Sp/4/2008-31 zo dňa 17. októbra 2008 **m e n í** tak, že rozhodnutie odporcu č. sp. 2008/00046, ev. č. 2008/00013 zo dňa 7. februára 2008 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov konania **n e p r i z n á v a .**

Odôvodnenie

Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 7 Sp 4/2008-31 zo dňa 17. októbra 2008 potvrdil rozhodnutie odporcu č. sp. 2008/00046, ev. č. 2008/000134 zo dňa 7. februára 2008, ktorým odporca rozhodol, že navrhovateľovi nemožno navrátiť vlastníctvo k pozemkom v katastrálnom území H., zapísané v pozemkovoknižnej vložke č. X. ako parc. č. X. v pozemkovoknižnej vložke č. X. ako parc. č. X., v pozemkovoknižnej vložke č. X. ako parc. č. X., v pozemkovoknižnej vložke č. X. ako parc. č. X. a v pozemkovoknižnej vložke č. X. ako parc. č. X., z dôvodu, že navrhovateľ nesplnil podmienky uvedené v § 3 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“).

Podľa názoru krajského súdu odporca postupoval pri vydaní napadnutého rozhodnutia v súlade so zákonom. Navrhovateľ si uplatnil nárok na navrátenie vlastníctva podľa § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z., avšak k nehnuteľnostiam, ktoré prešli na štát podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. o opatreniach týkajúcich sa niektorých vecí užívaných organizáciami socialistického sektora (ďalej len „nariadenie č. 15/1959 Zb.“). Tento reštitučný titul bol riešený zákonom č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd v znení neskorších predpisov. V ustanovení § 3 ods. 1 až 3 zákona č. 503/2003 Z. z. sú reštitučné tituly ako dôvody na navrátenie vlastníctva podľa tohto zákona taxatívne vypočítané, a ich rozšírenie o iné dôvody nie je prípustné.

O trovách konania rozhodol podľa § 250 k ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) tak, že navrhovateľovi, ktorý nebol v konaní úspešný, právo na náhradu trov konania nepriznal.

Proti rozsudku krajského súdu podal včas odvolanie navrhovateľ a žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie z dôvodu, že navrhovateľ je oprávnenou osobou podľa zákona č. 503/2003 Z. z. a predmetné pozemky prešli na štát v rozpore s vtedy platnými predpismi a bez vyplatenia náhrady, čím došlo k porušeniu jeho základného ľudského práva na vlastníctvo, resp. jeho náhradu. Poukázal na tú skutočnosť, že podľa zákona č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých

majetkových krívd v znení neskorších predpisov si nemohol uplatniť nárok na vydanie predmetných nehnuteľností, nakoľko v tom čase bol jeho predchodca evidovaný ako ich vlastník a preto nebol daný dôvod na vydanie týchto nehnuteľností. Tiež tvrdil, že na výpisoch z listov vlastníctva je vedený naďalej ako spoluvlastník, ale tieto nehnuteľnosti neužíva a ani za tieto nehnuteľnosti mu doposiaľ nebola vyplatená náhrada.

Odporca sa k odvolaniu vyjadril podaním z 18. decembra 2008, v ktorom žiadal rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdiť. Poukázal na to, že navrhovateľ nespĺňa podmienky pre vydanie predmetných nehnuteľností, nakoľko tieto prešli do vlastníctva štátu na základe nariadenia č. 15/1959 Zb. a § 11 vyhlášky ministerstva financií č. 88/1959 Ú.v. o opatreniach týkajúcich sa niektorých vecí užívaných organizáciami socialistického sektora, pričom pozbavenie vlastníctva na základe tohto nariadenia a vyhlášky bolo reštitučným titulom podľa zákona č. 403/1990 Zb., podľa ktorého si bolo možné uplatniť nároky do 30. apríla 1991, inak právo zaniklo.

Keďže zákon č. 503/2003 Z. z. v § 3 taxatívne vypočítava prípady, na ktoré sa vecne vzťahuje a prípad navrhovateľa pod toto ustanovenie nespadá, podľa názoru odporcu navrhovateľ nesplnil povinné podmienky potrebné na navrátenie vlastníctva, resp. poskytnutie náhrady podľa tohto zákona.

Poukázal tiež na to, že pokiaľ navrhovateľ namietal, že jeho predchodcovi nebolo doručené rozhodnutie Okresného národného výboru v Rožňave č. Fin.88/ ev.19/H/1962 z 28. júna 1963, v dôsledku čoho sa nestalo nikdy právoplatným, túto otázku ako prejudiciálnu riešil Okresný súd v Rožňave v konaní o určenie vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam a rozsudkom č. 10 C 156/01- 178, v ktorom dospel k záveru, že k prechodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam na základe právoplatného rozhodnutia Fin.88/ev.19/H/1962 z 28. júna 1963 došlo, žalobu zamietol.

Najvyšší súd SR ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a rozsudkom č.k. 2 Sžo 12/2009 zo dňa 18. novembra 2009 rozsudok Krajského súdu v Košiciach č.k. 7 Sp 4/2008-311 zo dňa 7. októbra 2008 potvrdil ako súladný so zákonom.

V odôvodnení uvedeného rozsudku najvyšší súd konštatoval, že reštitučné zákony, medzi ktoré patrí aj zákon č. 503/2003 Z. z., nezmiernili všetky majetkové krivdy spáchané v rokoch 1948 až 1989. Tieto zákony neobnovujú vlastníctvo k odňatému majetku automaticky. Vytvárajú iba podmienky na takýto návrat majetku do rúk pôvodných vlastníkov, pričom sa aj od nich oprávnené očakáva, že splnia určité povinnosti v súvislosti s majetkovou rehabilitáciou. Najvyšší súd dospel k záveru, že navrhovateľ bol oprávnený žiadať vrátenie majetku, ktorého boli vlastníkami jeho predchodcovia, za predpokladu, že splní zákonom stanovené podmienky, t. j. medzi inými, že žiada o majetok, ktorý prešiel na štát v dôsledku skutočností vymenovaných v § 3 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z.

Dôvody na navrátenie vlastníctva sú v zákone č. 503/2003 Z. z. taxatívne vymedzené. Majetok, o vydanie ktorého navrhovateľ žiadal, prešiel do vlastníctva štátu na základe rozhodnutia prijatého podľa nariadenia č. 15/1959 Zb., ktoré ako reštitučný titul v § 3 zákona č. 503/2003 Z. z. uvedený nie je, čím sa spochybňuje aj právne postavenie navrhovateľa ako oprávnenej osoby v zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z.

Najvyšší súd uviedol, že náprava krívd vzniknutých v dôsledku prechodu vlastníctva hnuteľných a nehnuteľných vecí fyzických a právnických osôb na štátne socialistické organizácie, v užívaní ktorých tieto veci boli, podľa nariadenia č. 15/1959 Zb. bola predmetom iného reštitučného zákona, č. 403/1990 Zb. za podmienok v ňom uvedených a preto navrhovateľ mohol žiadať o vydanie predmetných nehnuteľností podľa tohto zákona.

Proti uvedenému rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR podal navrhovateľ ústavnú sťažnosť, v ktorej namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd v spojení so základným právom vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právom na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom č. IV. ÚS 209/2010-29 zo dňa 16. septembra 2010 vyslovil, že základné právo navrhovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom

Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Sžo 12/2009 zo 18. novembra 2009 porušené bolo. Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 2 Sžo 12/2009 zo 18. novembra 2009 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Navrhovateľovi priznal náhradu trov konania v sume 149,23 €, ktoré zaviazal Najvyšší súd SR vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu.

Uviedol, že najvyšší súd v identických, resp. obdobných veciach týkajúcich sa interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona č. 503/2003 Z. z. uplatňuje rozdielnu judikatúru, čím spochybňuje princíp právnej istoty ako jeden z princípov právneho štátu, ktorý sú povinné pri svojej rozhodovacej činnosti povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci. Poukázal pritom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Sžo 240/2008zo 14. októbra 2009 v spojení s opravným uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6 Sžo 240/2008 z 27. novembra 2009 a rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 SžoKS 130/2005 z 9. júna 2006.

Účelom reštitučných zákonov je zmiernenie majetkových a iných krívd, ku ktorým došlo v rozhodujúcom období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990, teda v pomerne dlhom období neslobody a perzekúcie, pričom v mnohých prípadoch k týmto majetkovým a iným krivdám dochádzalo na základe „právnych predpisov“, ktoré len ťažko možno podľa súčasných kritérií nazvať „právnymi“. Reštitučné zákony z obdobia po roku 1989 „otvorili“ pre oprávnené osoby priestor na to, aby sa domáhali inter alia navrátenia vlastníctva k hnutelným a nehnuteľným veciam, a to za splnenia stanovených podmienok a v zákonom ustanovenej pomerne krátkej lehote (v zásade 6 mesiacov od účinnosti zákona), uplynutie ktorej malo za následok zánik práva domáhať sa navrátenia vlastníctva k pozemkom.

Ústavný súd teda poukazuje na to, že predmetom úpravy zákona č. 503/2003 Z. z. je navrátenie vlastníctva (po splnení zákonom ustanovených podmienok) bez ohľadu na to, či oprávnený mohol svoj nárok uplatniť podľa predchádzajúcich reštitučných zákonov a neurobil tak v zákonom ustanovenej lehote, čím jeho nárok podľa predchádzajúcich reštitučných zákonov zanikol. Poukazujúc na ustanovenia § 1 zákona č. 503/2003 Z. z. ústavný súd konštatoval, že navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam (za splnenia ostatných podmienok) sa vzťahuje na všetky prípady odňatia vlastníctva, ktoré boli ako reštitučné tituly označené v osobitných predpisoch (reštitučných zákonoch), teda aj v zákone č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd v znení neskorších predpisov. Preto právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého prechod vlastníctva z fyzickej osoby alebo

právnickej osoby na štát na základe rozhodnutia kompetentného orgánu podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. nemožno bez ďalšieho považovať za jeden z reštitučných titulov, pretože takýto reštitučný titul nie je *expressis verbis* uvedený v zákone č. 503/2003 Z. z., je právnym názorom, ktorý je formalistický a popiera účel zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku) preskúmal napadnuté rozhodnutie krajského súdu v rozsahu odvolania (§ 212 Občianskeho súdneho poriadku) ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, súc viazaný dôvodmi nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 209/2010-29 zo dňa 16. septembra 2010, a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zmeniť a rozhodnutie odporcu zrušiť a vec vrátiť odporcovi na ďalšie konanie. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania v súlade s ustanovením § 250ja ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku. Rozsudok verejne vyhlásil, pričom oznámenie o verejnom vyhlásení rozhodnutia bolo zverejnené minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu podľa ustanovenia § 156 ods. 1 a ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk.

Účelom reštitučných zákonov je zmiernenie majetkových a iných krívd, ku ktorým došlo v rozhodnom období od 25.februára 1948 do 1.januára 1990. Zároveň mali reštitučné zákony zabezpečiť, aby demokratická spoločnosť pristupovala aspoň k čiastočnému zmierneniu následkov minulých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Uplatnenie reštitučných predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu.

Reštitučný zákon č. 503/2003 Z.z. upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu. Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria a lesný pôdny fond (§ 1).

Z dôvodovej správy k návrhu zákona č. 503/2003 Z.z. vyplýva, že cieľom predkladaného návrhu zákona je umožniť oprávneným osobám, ktoré neuplatnili svoj reštitučný nárok v lehote, aby tento mohli uplatniť v novej jednoročnej lehote. Predmetom úpravy zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom je navrátenie vlastníctva (po splnení

zákonom ustanovených podmienok) bez ohľadu na to, či oprávnený mohol svoj nárok uplatniť podľa predchádzajúcich reštitučných zákonov a neurobil tak v zákonom ustanovenej lehote, čím jeho nárok podľa predchádzajúcich reštitučných zákonov zanikol.

V dôvodovej správe sa k ustanoveniu § 3 návrhu zákona č. 503/2003 Z.z. uvádza, že reštitučné tituly (dôvody nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam) sú totožné s reštitučnými titulmi podľa ostatných reštitučných zákonov.

Podľa ustanovenia § 1 zákona č. 503/2003 Z.z. sa vlastníctvo navráti k pozemkom, ktoré neboli vydané podľa osobitného predpisu. V poznámke pod čiarou sa len príkladom uvádza zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov a zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov.

Na základe toho sa navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam (za splnenia ostatných podmienok) vzťahuje na všetky prípady odňatia vlastníctva, ktoré boli ako reštitučné tituly označené v osobitných predpisoch (reštitučných zákonoch), teda aj v zákone č. 403/1990 Zb., ktorý sa vzťahuje na následky majetkových krívd spôsobených fyzickým osobám a súkromným právnickým osobám odňatím vlastníckeho práva k nehnuteľným a hnutel'ným veciam podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb.

Vychádzajúc z uvedeného za reštitučný titul podľa ustanovenia § 3 v spojení s § 1 zákona č. 503/2003 Z.z. v zmysle uvedeného nálezU Ústavného súdu SR sa považuje aj prechod vlastníctva na Československý štát podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. Odporca preto pochybil, keď navrhovateľom uplatnený nárok bez ďalšieho nepriznal z dôvodu, že k prechodu vlastníctva na štát došlo podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb., ktoré podľa odporcu nie je reštitučným titulom.

Odporca pochybil aj v tom, že nezisťoval, či v čase vydania rozhodnutia č. Fin.88/ev.19/H/1962 z 28. júna 1963 prešli do vlastníctva Československého štátu pozemky, ktoré tvoria poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patrili, alebo v tom čase podľa skutočného stavu v prírode bol druh týchto pozemkov iný, než aký bol v tom čase vedený v katastri nehnuteľností.

Z uvedených dôvodov je napadnuté rozhodnutie odporcu vydané predčasne a v rozpore so zákonom č. 503/2003 Z.z., a preto neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie krajským súdom. Na základe tohto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 250ja ods. 3 v spojení s § 250l ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku zmenil rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 7 Sp 4/2008-31 zo dňa 17. októbra 2008 a rozhodnutie odporcu č. sp. 2008/00046 ev. č. 2008/00013 zo dňa 7. februára 2008 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie podľa ustanovenia § 250j ods. 2 písm. a/ a c/ Občianskeho súdneho poriadku (pre nesprávne právne posúdenie veci ako aj pre nedostatočne zistený skutkový stav).

Vo vzťahu k namietanému porušeniu vlastníckych práv navrhovateľa najvyšší súd uvádza, že čl. 20 ods. 1 ústavy zabezpečuje každému rovnaké zákonné predpoklady a možnosti nadobúdať veci do vlastníctva za podmienok, ktoré sú upravené v ústave alebo v ďalších zákonoch. Vlastnícke právo každej osoby má rovnaký zákonný obsah a požíva ochranu bez ohľadu na to, či ide o štát, právnickú osobu, obec alebo fyzickú osobu. Z formulácie obsiahnutej v čl. 20 ods. 1 ústavy nemožno však odvodzovať ústavné právo získať vec do svojho vlastníctva (vlastniť majetok) bez dodržania predpokladov, ktoré sú na tento účel upravené príslušnými zákonmi. Ústavným článkom 20 ods. 1 ako aj čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd je spravidla chránené vlastníctvo už existujúce, a nie tvrdený reštitučný nárok naň (Malhous v. Česká republika, Gratzinger v. Česká republika, Kopecký v. Slovenská republika ap.); preto je posúdenie, či došlo k porušeniu vlastníckych práv navrhovateľa, v tejto chvíli predčasné, keďže o tvrdenom nároku navrhovateľa bude znovu rozhodovať odporca v intenciách tohto rozhodnutia najvyššieho súdu ako aj nálezu ústavného súdu.

Súd prvého stupňa aj správny orgán sú viazané právnym názorom odvolacieho súdu, ak bolo rozhodnutie zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie (§ 250ja ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku).

O trovách konania rozhodol Najvyšší súd SR podľa § 224 ods. 2 v spojení s § 250k ods. 1, § 250l ods. 2 a podľa § 151 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá Občianskeho súdneho poriadku tak, že úspešnému navrhovateľovi nepriznal ich náhradu, nakoľko si navrhovateľ navyše náhradu trov konania ani neuplatnil.

Poučenie : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 15. júna 2011

JUDr. Elena Kováčová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Nikoleta Adamovičová